

Հ Ա Շ Վ Ե Տ Վ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

2025թ. մարտի 24-ից ապրիլի 4-ը Բելգիայի Թագավորության Բրյուսել քաղաքում և 2025թ. ապրիլի 7-18-ը Ճապոնիայի Մաքսային վարչությունում կայացած Համաշխարհային մաքսային կազմակերպության 91-րդ կրթաթոշակային ծրագրի երկրորդ և երրորդ փուլերին մասնակցության շրջանակներում գործուղման արդյունքների մասին

1. Անունը, ազգանունը, զբաղեցրած պաշտոնը

Նելլի Խառատյան - ՀՀ ՊԵԿ արտաքին տնտեսական գործունեության մաքսային սպասարկման և հսկողության վարչության դասակարգման և մաքսասակագնային հարցերով մասնագիտական կենտրոն-բաժնի պետի տեղակալ

2. Գործուղման վայրը և ժամկետները՝

Բելգիայի Թագավորություն, ք.Բրյուսել մարտի 24- ապրիլի 5,
Ճապոնիա, ք. Կասիվա, ապրիլի 6-8, ք. Հակոդատե ապրիլի 8-9, 11, ք. Տոմակոմաի ապրիլի 10, ք. Կոբե ապրիլի 11-16, ք. Տոկիո ապրիլի 17-18:

3. Հրավիրող կողմը՝

06.12.2024թ. ՀՄԿ թիվ 24HL0458E գրությամբ տեղեկացվել ենք, որ ՀՄԿ քարտուղարության առաջարկությամբ Ճապոնիայի մաքսային վարչությունը համաձայնել է հովանավորել ինձ:

4. Գործուղման նպատակը (աշխատանքային ո՞ր խնդրի լուծման համար էր նախատեսված գործուղումը)՝

Համաշխարհային մաքսային կազմակերպության (այսուհետ՝ ՀՄԿ) 91-րդ կրթաթոշակային ծրագիրը նախատեսված էր անգլերեն լեզվին տիրապետող, նախասահմանված տեխնիկական ոլորտներից մեկի վերաբերյալ անհրաժեշտ գիտելիքների իմացությամբ, ինչպես նաև տվյալ ոլորտի արդիականացմանն ուղված նախաձեռնությունների վերաբերյալ գործնական առաջարկություններ ներկայացնելու կարողություն ունեցող, մինչև 45 տարեկան և մաքսային ծառայության առնվազն 4 տարվա փորձ ունեցող մաքսային ծառայողների համար: Ծրագրին մասնակցությունը հնարավորություն է տալիս հետագայում օգտվել ՀՄԿ-ի աջակցությունից,

ստեղծել և պահպանել նոր միջազգային կապեր: Ծրագիրը կոչված է թույլ տալու ՀՄԿ-ի ակտիվ անդամներ հանդիսացող զարգացող երկրների մաքսային մարմինների ղեկավար պաշտոն զբաղեցնողներին անցնել մանրամասն մասնագիտացված կրթական ծրագիր մաքսային ոլորտում՝ ընտրված ուղղությամբ: Կրթաթոշակային ծրագիրը նպատակ ունի պատրաստել մաքսային կառավարիչներին իրենց ոլորտում կայուն բարեփոխումների և արդիականացման գործընթացներին հետևելու համար, հնարավորություն տալ զարգացող երկրների մաքսային ծառայությունների միջին ղեկավարության պաշտոնատար անձանց խորությամբ ուսումնասիրել ՀՄԿ-ի կոնվենցիաները, գործիքները և այլ ակտեր, բարձրացնել իրենց որակավորումը՝ ըստ էության ուսումնասիրելով միջազգային փորձը, զարգացնել իրենց միջազգային կապերը և նպաստել մաքսային ոլորտում որևէ ճյուղում կառավարման գործընթացի դեպի դրական փոփոխությանը: Բնականաբար նման դասընթացի մասնակցությունը պրակտիկ գիտելիքներ և փորձառնություն ձեռք բերելու եզակի հնարավորություն էր:

Ծրագիրը ենթադրում էր նաև ՀՄԿ դասախոսի ղեկավարությամբ հետազոտական աշխատանքի և վերլուծության իրականացում՝ արդիականացման ծրագրի ներկայացման համատեքստում: Որպես արդիականացման ծրագրի ուսումնասիրության թեմա ընտրել էի «Մաքսային արժեքը, դրա նկատմամբ իրականացվող հսկողությունը, առկա խնդիրները և զարգացման ուղիները՝ ՀՀ մաքսային ծառայության արդիականացման համատեքստում»:

5. Քննարկված թեմաները՝

ՀՄԿ 91-րդ կրթաթոշակային ծրագրի երկրորդ բաղադրիչի շրջանակներում՝ Բելգիայի Թագավորության մայրաքաղաք Բրյուսելում՝ ՀՄԿ-ի գրասենյակում, ամբողջօրյա տևողությամբ առկա ձևաչափով ս. թ. մարտի 24-ապրիլի 4 կայացած աշխատաժողովի շրջանակներում կլոր սեղանի շուրջ կազմակերպվել է հարցուպատասխանի եղանակով հանդիպում ՀՄԿ գլխավոր քարտուղարի հետ, ունեցել ենք փորձի փոխանակման նիստեր, մասնակիցները ներկայացրել են իրենց արդիականացման ծրագրերը: Հիմնական բաղադրիչը առաջնորդության և կառավարման զարգացման սեմինարն էր: Այս փուլում քննարկվել են հարցեր մաքսային արժեքի, ապրանքների ծագման երկրի, մեկ կանգառ մեկ պատուհան համակարգի, բարեվարքության, «API/PNR» համակարգի, մանր և միջին կազմակերպությունների համար LSO հայեցակարգի կիրառման, ապրանքների մատակարարման անվտանգ շղթաների և մի շարք այլ հարցերի վերաբերյալ: Առաջնորդության և կառավարման զարգացման սեմինարի շրջանակներում քննարկվել են այն բոլոր հայեցակետերը, որոնք կօգնեն ավելի բարձր մակարդակի ինքնաճանաչման միջոցով

ապահովել ավել բարձր և դրական արդյունք, լինել ավելի լավ առաջնորդ և ղեկավար, դիտարկվել է էնոցիոնալ ինտելեկտը և դրա կարևորությունը, ու մի շարք այլ հարցեր:

ՀՄԿ 91-րդ կրթաթոշակային ծրագրի երրորդ բաղադրիչի շրջանակներում՝ Ճապոնիայի Կասիվա, Հակոդատե, Տոմակոմաի, Կոբե, Տոկիո քաղաքներում՝ ամբողջօրյա տնտեսությամբ առկա ձևաչափով ս. թ. ապրիլի 6-18 Ճապոնիայի Ֆինանսների նախարարության տարբեր ենթակառուցվածքներում (Hakodate Customs, Tomakomai Container Inspection Center, Chitose Customs Branch, Sapporo International Air Cargo Terminal Col.,Ltd., Kobe Customs Main Office, Ministry of Finance, Customs and Tariff Bureau) և Ճապոնիայում՝ ՀՄԿ տարածաշրջանային ուսումնական կենտրոնում իրականացված ուսումնական այցի շրջանակներում իրականացվել է գործառնական պրակտիկայի դիտարկում և փորձի փոխանակում մաքսային գործի մի շարք ոլորտներում:

Ճապոնիայում անցկացրած ժամանակահատվածի ընթացքում ինձ ներկայացվեց տեղեկատվություն, ծանոթացա մաքսային համակարգի մի շարք կարևոր ասպեկտների ու դրույթների հետ, որոնք ներկայացնում են ստորև:

- Տեղեկատվություն Ճապոնիայի արտաքին առևտրի, հիմնական ներմուծման և արտահանման տվյալների, մաքսային համակարգի կառուցվածքի և անձնակազմի համալրման գործընթացների մասին
- NACCS և CIS համակարգերին և դրանց առանձնահատկություններին
- Ինքնագնահատման և պաշտոնական գնահատման համակարգերին
- Ճապոնիայում կիրառվող թվով 4 նախնական որոշումների տեսակներին
- Բանավոր և գրավոր եղանակով որոշումների տրամադրմանը
- Լրացուցիչ տուրքերի հաշվարկման մեխանիզմներին
- Մեծ X-ray սկանավորուման տեխնիկական միջոցին
- «API/PNR» համակարգի կիրառմանը, դիսկերի կառավարման համակարգին և ուղևորների վերահսկման ձևերին, «E-gate» համակարգին
- Ներմուծողների, արտահանողների, միջնորդների գնահատման և վարկանշման համակարգին
- Շնագիտական բաժնի աշխատանքներին և հնարավորություններին
- Մաքսային լաբորատորիային, տեխնիկաներին և սարքավորումներին թմրանյութերի և պայթուցիկ նյութերի հայտնաբերման եղանակներին
- ԱՏԳ ԱԱ դասակարգման խորհրդակցությունների կարգին և դեպքերին

- Access տվյալների բազաների օգտագործմանը
- Բանավոր խորհրդակցությունների տվյալների բազաների մշակմանը
- LSO կոնցեպտին
- Մաքսային հսկողության իրականացմանը
- Վճարումների համակարգին և այլն

6. Հանդիպումները, ելույթները, բարձրացված կամ քննարկված հարցերը՝

Դասընթացին բացի ՀՀ-ից, մասնակցել են նաև Կամերունի, Մալդիվների, Պերուի, Շրի Լանկայի, Չամբիայի, Ադրբեջանի, Բելիզի, Բանգլադեշի, Բուրանի, Էսվատինիի, Գույանայի, Նեպալի և Զիմբաբվեի մաքսային ծառայողներ՝ ընդամենը՝ 14 հոգի:

Միջոցառման շրջանակում կազմակերպված քննարկումների և լսարանային ու արտալսարանային դասընթացների ընթացքում մասնակիցները քննարկել են մաքսային ոլորտի շրջանակներում արդիական մի շարք խնդիրներ և մասնակիցներն ու կազմակերպիչները կիսվել են իրենց փորձով:

Ողջույնի խոսքով և երկրորդ փուլի ամփոփիչ ճառով հանդես է եկել ՀՄԿ գլխավոր քարտուղարը: Մասնակիցների անունից երկրորդ փուլի եզրափակիչ շնորհակալական խոսքով ելույթ է ունեցել Կամերունի ներկայացուցիչը: Ճապոնիայում ողջույնի խոսքով հանդես են եկել մաքսային ստորաբաժանումների ղեկավարները, իսկ երրորդ փուլի ամփոփիչ ելույթով հանդես է եկել մաքսայինի և սակագների բյուրոյի ղեկավարը, իսկ մասնակիցների անունից՝ Զիմբաբվեի ներկայացուցիչը:

Ծրագրի շրջանակներում մասնակիցները ներկայացրել են իրենց երկրների, արդիականացման ծրագրերի, ինչպես նաև ոլորտում արդի վիճակի մասին:

7. Հանդիպման կամ հավաքի ժամանակ ընդունված որոշումները, պայմանավորվածությունները, ստորագրված փաստաթղթերը՝

Հանդիպման ընթացքում որոշումներ չեն ընդունվել և փաստաթղթեր չեն ստորագրվել, սակայն համաձայն ՀՄԿ-ի, ՊԵԿ-ի և իմ միջև կնքված եռակողմ համաձայնագրի՝ ծրագիրը նպատակ էր հետապնդում նպաստել երկրի մաքսային ծառայության զարգացմանը, ուստի ես պետք է ներկայացնեմ ծրագրի շրջանակներում կատարված աշխատանքը և ՀՄԿ դասախոսի առաջարկությունները: Ինչպես նաև ցանկալի է ձեռք բերված գիտելիքների փոխանցումը այլ աշխատակիցներին ևս: Կազմել եմ արդիականացման ծրագիր, որի պատճենը ՀՄԿ-ն կուղարկի

ՊԵԿ: ՊԵԿ-ը պարտավորվել է դիտարկել իմ կողմից ներկայացված արդյունքները ծրագրի ավարտից հետո և գնահատի իմ ձեռք բերած հմտություններից և գիտելիքներից օգուտ քաղելու ամենահարմար ձևը՝ իմ աշխատանքի արդյունքները կապելով արդիականացման գործընթացի հետ:

Առանձնակի ուշագրավ է այն փաստը, որ մաքսային և սակագնային բյուրոյի միջազգային համագործակցության բաժնի պետը փոխանցեց իր կոնտակտային տվյալները և հայտնեց իր պատրաստակամությունը քննարկել հետագա հնարավոր փոխհամագործակցությունը՝ առաջարկների ու նախաձեռնության պարագայում: Նշեմ նաև, որ մի շարք այլ աշխատակիցներ ևս կիսվեցին իրենց կոնտակտային տվյալներով:

Ինչպես նաև մասնակիցների միջև ձեռք է բերվել բանավոր պայմանավորվածություն՝ հետագայում ևս կապ պահել միմյանց հետ և ընթացիկ ծագող հարցերի շրջանակներում ևս հնարավորության սահմաններում փոխգործակցել:

8. Առաջարկությունները, դրանց ընթացք տալու վերաբերյալ առաջարկները՝ եղանակը, ձևը, ժամկետները, պատասխանատուները, ակնկալվող արդյունքները՝

Մեր կողմից բարձր է գնահատվել և գնահատվում միջազգային տարբեր հարթակներում գործընկեր երկրների մասնագիտական կառույցների հետ ոլորտային քննարկումների անցկացումը, վարչարարության ոլորտում արդիական և նորարական մեխանիզմների ներդրման համատեքստում առկա հնարավորությունները, առկա գործող մեխանիզմների դիտարկման և դրանց առավելություններն ու թերությունները վերլուծելու հնարավորությունը, ինչպես նաև միջազգային մակարդակով կիրառվող վարչարարական մեխանիզմները:

Միջոցառմանը մասնակցելը թույլ տվեց ավելի համընդգրկուն պատկերացում կազմել դասընթացի շրջանակներում արծարծված թեմաների վերաբերյալ, դիտարկել աշխատանքի այլ մոդել՝ գնահատելով դրա դրական և բացասական կողմերը և ինչու ոչ, հնարավորության սահմաններում փորձել ներկայացնել առաջարկներ, որոնք հնարավորություն կտան բարձրացնել ՊԵԿ-ի և շահառու հանդիսացող այլ անձանց կողմից կատարվող համապատասխան աշխատանքների որակը, նույնականացնել լավագույն միջազգային փորձը՝ ՀՀ-ում ներդնելու նպատակով: Սա իր դրական ազդեցությունը կունենա շահառու բոլոր կողմերի համար: Բացի այդ սա հնարավորություն էր ներկայացնել և ավելի ճանաչելի դարձնել Հայաստանի Հանրապետությունը, մեր փորձը, ինչպես նաև՝ հաստատել միջազգային կապեր համապատասխան ոլորտի օտարերկրյա գործընկերների հետ:

Ձեզ եմ ներկայացնում իմ առաջարկներից մի քանիսը:

- Միասնական պատուհանի համակարգում ինտեգրել ավելի շատ օգտագործողների, օրինակ՝ բանկերին:
- Ստեղծել ներքին ցանց (ինտրանետ), որտեղ տարբեր բաժիններ կկիսվեն իրենց դեպքերով, կլինեն ուսումնական նյութեր աշխատակիցների համար և այլ տեղեկատվություն:
- Ստեղծել տվյալների բազաներ այն դեպքերում, երբ դրանք բացակայում են և ըստ անհրաժեշտության այդ տվյալները փոխանցել նաև ռիսկերի համակարգին:
- Կիրառել ամբողջովին ավտոմատացված վճարումների համակարգ՝ բանկերի համակարգին ինտեգրվելու միջոցով:
- Մշակել տուրքերի նվազեցման/ազատման համար նախնական որոշումների համակարգ, որը արդեն իսկ հաջողությամբ գործում է Ճապոնիայում:
- Դիտարկել լրացուցիչ տուրքերի մեխանիզմի կիրառման հնարավորությունը՝ Ճապոնիայի օրինակով:
- Հնարավորության սահմաններում ռենտգենային սկանավորումը օգտագործել նաև որպես միջոց բացթողնման բաժնի կողմից, երբ հայտարարագիրը ունի բարձր ռիսկայինություն:
- Ներդնել «API/PNR» համակարգը և ուղևորների հսկողությունն իրականացնելիս կիրառել նաև ռիսկերի կառավարման համակարգը:
- Հնարավորության դեպքում կիրառել ներմուծողների, արտահանողների, միջնորդների գնահատման և վարկանշման համակարգը:
- Ստեղծել մաքսային լաբորատորիա:
- Ներդնել LSO կոնցեպտը մաքսային միջնորդների, արտահանողների, արտադրողների և այլոց համար:
- Կազմակերպել վերապատրաստումներ՝ կարողությունների զարգացման համար
- Հաշվի առնելով դասընթացին մասնակցությունս, ինչպես նաև դասընթացավարի փորձս, պատրաստակամ եմ որպես դասընթացավար ներգրավվել ուսումնական գործընթացում և փոխանցել ստացած գիտելիքներս համակարգի այլ աշխատակիցներին:
- Հնարավորինս կատարելագործել ռիսկերի կառավարման համակարգը և բարելավել բարձր ռիսկային հայտարարագրերի թիրախավորումը
- Բարելավել իրականացվող հսկողությունը՝ ինչպես մինչև ապրանքների բացթողում, այնպես էլ դրանից հետո, և օպտիմալացնել ստուգման գործընթացները՝ հնարավորինս կրճատելով մաքսագերծման տևողությունը

- Դիտարկել մաքսային արժեքի խախտումը զսպող մեխանիզմների կիրառման անհրաժեշտությունը
- Արդիականացման ծրագիրը պատշաճ կազմակերպելու համար կարևոր է, ՀՄԿ-ի Մաքսային արժեքի տեխնիկական կոմիտեի նիստերին մասնակցությունս:
- Դիտարկել ՀՄԿ-ի «Trade Tools» կայքի ռեսուրսներին հասանելիություն ունենալու հնարավորությունը:
- Դիտարկել գլխավոր առևտրային գործընկեր երկրների մաքսային ծառայությունների հետ բանակցություններ վարելու հնարավորությունը՝ մաքսային արժեքի, խնդիրների, միտումների և այս ոլորտում կիրառվող մեխանիզմների վերաբերյալ տեղեկատվության փոխանակման համար, ինչպես նաև, անհրաժեշտության և հնարավորության դեպքում, կիսվել ռիսկերի գնահատման նպատակներով օգտագործվող կողմնորոշիչ թեստային արժեքների մասին տեղեկատվությամբ:
- Դիտարկել որոշ նախապես սահմանված դեպքերում պարզևատրման համակարգ ունենալու հնարավորությունը, երբ հայտնաբերվում են մաքսային արժեքի լուրջ խնդիրներ
- Պատրաստել ուղղորդիչ արժեքներ փոխադրման ծախսերի համար՝ հիմնված տեղեկատվության և միջազգայնորեն հաստատված պրակտիկաների վրա՝ ռիսկերի կառավարման համակարգում կիրառելու նպատակով:
- Հսկողություն իրականացնելիս ստուգել մաքսային արժեքի ուրճացման հնարավորությունը, հատկապես երբ կան որոշակի արտոնություններ տուրքերի և հարկերի վերաբերյալ:
- Իրականացնել գովազդային արշավ՝ իրական մաքսային արժեքի կամավոր բարեխիղճ հայտարարագրումը խրախուսելու նպատակով:
- Օգտագործել փոփոխությունների կառավարման մեթոդաբանությունը՝ ավելի լավ արդյունքներ ստանալու համար:

9. Ստորագրությունը, ամսաթիվը

Նելլի Խառատյան

23.04.2024թ